

PŘECHOD

RÁKOSOVÉHO moře

ONDŘEJ HAVELKA

Jedním z klíčových témat Starého zákona je slavný přechod Rákosového moře, na nějž se váže největší izraelský svátek – Velikonoce, hebrejsky pesach, aramejsky pascha, což znamená „přechod“.

Svátek je mnohem starší než slavné vyjít z Egypta. Pesach byl prapůvodně pastýřský kočovnický rituál, slavený o prvním jarním úplňku, v době, kdy se pastevci přesouvali ze zimních útočišť na letní pastviny. Tento přechod mezi stanovišti byl ohrožován tzv. stepním démonem, nazývaným mašchít, v překladu zhoubce. Pastevci proto zabíjeli beránka a jeho krví potírali vchody svých stanů, aby tohoto zhoubce zahnali.

Izraelský pesach byl tedy inspirován tímto prastarým nomádkým rituálem. Velkolepá událost exodu dala tomuto jarnímu svátku nový význam – pro izraelský národ již nejde jen o přechod ze zimních na letní stanoviště, ale jde o přechod z otroctví v Egyptě do svobody v zemi zaslíbené. Zhoubcem zde není stepní démon, ale sám Hospodin, který posílá zhoubce, aby zhasil plamen života všech prvorozených, kromě těch, kdo jsou připraveni a mají veřeje označené beránkovou

krví. Tak prastarý jarní svátek dostává zcela novou dimenzi, jejíž plný význam vyjeví až ukřižovaný a pomazaný beránek Boží. Od doby úmrtí všech prvorozených v Egyptě Židé na Velikonoce zabíjí a pojídají beránka a vyprávějí si příběh o velkolepém vysvobození z Egypta. Náš pečený beránek, kterého krájíme na Velikonočním stole, je náhražka beránka skutečného.

PÍSEČNÝ MOST

Mnozí badatelé zasněžili celý život tomu, aby vysvětlili, jak mohli Židé „přirozeně“ přejít skrze Rákosové moře. Sám jsem se v pozici potápěčského instruktora se znalostí egyptské arabštiny zúčastnil ar-

cheologické expedice, která měla objasnit, kudy a jak „technicky“ Hebrejové Rákosové moře překonali. Existuje více hypotéz, kde přesně k přechodu došlo. Patrně nevlivnější hypotéza spatřuje ono místo u současné egyptské Nuweiby na Sinajském poloostrově. Struktura dna tomu významně nahrává, protože zatímco téměř celé sinajské pobřeží Akabského zálivu se vyznačuje strmou korálovou stěnou padající stovky metrů hluboko ihned po vstupu do vody, u Nuweiby údolí v průběhu času vyplavilo do moře enormní množství písku, což ve výsledku způsobilo velmi pozvolna klesající dno. Tento jev není nijak výjimečný (končí tak většina wádí), ovšem relativně výjimečné je, že na druhé straně zálivu o několik kilometrů dále naproti v dnešní Saudské Arábii, se stalo totéž a tyto písečné náspy se spojily v jakýsi písečný most relativně mělko pod hladinou.

Suchou nohou

Knihy Exodus nás informuje, že Mojžíš pod vedením Hospodina vztáhl ruku nad moře, a to se rozestoupilo (Ex 14). Poté Hebrejové suchou nohou přešli přes Rákosové moře, které se za nimi opět zalilo

a smetlo faraona s vojskem, které je pronásledovalo a toužilo povraždit. Představte si ten impozantní, zároveň však pro vojáky hrůzyplný obraz plný osvobození na jedné straně a smrti na straně druhé. „Mojžíš vztáhl ruku nad moře a Hospodin hnal moře silným východním větrem, který vál po celou noc, až proměnil moře v souš. Vody byly rozpolceny. Izraelci šli prostředkem moře po suchu. Vody jim byly hradbou zprava i zleva.“ (Ex 14, 21–22)

Pokud by moře ustoupilo jinde než v místech těchto písečných náplav, čekal by Hebreje krok do stovky metrů hluboké propasti pokryté barevnými korály. Údolí, které písek vyplavilo, je navíc velmi příhodné k průchodu vysokými a strmými horami Sinajského poloostrova.

HLEDÁNÍ STOP

Hledání onoho místa, kudy Mojžíš převedl lid přes moře, je samozřejmě krásné a fascinující, ale jako u mnohých jiných textů ve Starém zákoně je i zde význam podle biblistů ryze teologický. Autor prastarého textu chce vypovědět o neomezené moci Hospodina, který záměrně a cíleně vyvádí

svůj lid z otroctví, zjevuje se mu, sděluje mu své jméno a ukazuje svou moc teatrálním způsobem. Lze se domnívat, že událost je skutečně založena na mimořádně velkolepé, reálně prožité skutečnosti. Není však podstatné pátrat po tom, jak se to technicky stalo a zda lze popsanou situaci vysvětlit nějakým fyzikálním procesem. Kdo věří ve Stvořitele nebe i země, nemá problém s takovým detailem, jakým je rozestoupení moře; kdo však věří, že všechno kolem nás je pouhá vesměrná náhoda, ten si s tímto detailem zkrátka neporadí a Rákosové moře nikdy nepřekona. Kdo však ještě nevěří, ale pátrá a hledá, ten se přiblíží odpovědím na hledané otázky právě na cestě. A biblické kraje mohou k takovému hledání velmi doporučit.

ZÁZRAK ANO, NEBO NE?

Starý zákon zmiňuje přechod Rákosového moře dvakrát, mírně odlišným způsobem. Výsledný text se však překrývá. V prv-

postavil Hospodinův oblak, který zamezil jejich přiblížení. Během noci hnal Hospodin moře silným východním větrem a ve vzniklém zmatku nasměroval egyptské vojáky do moře – v tom se voda vrátila zpět a vojáky pohltila.

TĚCH TISÍC MIL...

Smysl obou textů je, navzdory rozličnému podání, stejný: exodus je Hospodinovo velké dílo spásy a záchranu hebrejského lidu. Není dílem odvahy Mojžíše nebo hrdinství Hebrejů. Přechod Rákosovým mořem je zjevením Boží slávy a jeho náklonnosti ke svému lidu. Biblický exodus pohledem cestovatele je mimořádně dobrodružná a krásná cesta, která přechodem Rákosového moře teprve začíná, neboť následovat budou desítky let putování pouští.

Otázkou zůstává, který ze zálivů Rudého moře Hebrejové s Mojžíšem překonali, Suezský, nebo Akabský? Vlivná hypotéza kladoucí výchozí bod do dnešní Nuweiby (kde jsme zkoumali dno) označuje za ono místo dnešní Akabský záliv, ovšem obecně zažité lokalizace hory Sinaj na dnešním Sinajském poloostrově ukazuje naopak na Suezský záliv. Mnoho dobrých argumentů ukazuje, že dnešní populární hora Sinaj, kam den co den proudí davy turistů, aby se na vrcholu těsnily při východu slunce, není tou biblickou horou, kde Mojžíš obdržel desky zákona. Ona biblická hora by měla být v dnešní Saudské Arábii, tedy v tehdejší Mírdžánské zemi, kde se Mojžíš původně oženil.

Foto: Orlando Florin Rosu, Nicola, Aleksandar Popovski, neirfy - Adobe stock; NASA